

97. Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler Çerçevesinde Sivas Masalları¹

Nilay KAYA²

Mehmet Celal VARIŞOĞLU³

APA: Kaya, N. & Varışoğlu, M. C. (2023). Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler Çerçevesinde Sivas Masalları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 1524-1537. DOI: 10.29000/rumelide.1409125.

Öz

Bu çalışmada, Sivas masallarının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan yardımseverlik, dostluk, dürüstlük, adalet, sevgi, sabır, vatanseverlik, saygı, sorumluluk ve öz denetim kök değerleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın kapsamı, Benek Kaya'nın Has Bahçenin Gülleri-Sivas masalları adlı eserindeki Sivas masalları ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma, temel nitel araştırma desenine uygun olarak oluşturulmuş olup araştırmada nitel araştırma modellerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen masallar, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) yer alan kök değerler açısından tasnif edilmiştir. Çalışmada ilk olarak, Sivas masallarında yer alan on kök değerinin varlığı ve sıklık düzeyleri tespit edilmiştir. Verilerin analizinde doküman incelemesi yöntemi ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları adlı eserde on kök değerinin tamamının yer aldığı, en sık kullanılan kök değerinin sorumluluk kök değeri olduğu, en az karşılaşılan kök değerinin ise vatanseverlik kök değeri olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede Türkçe ders kitaplarında değerler eğitimi bağlamında halk masallarına yer verilebileceği ve Sivas masallarının Türkçe dersi içerisinde değerler eğitimi sürecinde kullanılabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sivas masalları, kök değerler, Türkçe dersi öğretim programı.

¹ **Beyan (Tez):** Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %2

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 19.11.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1409125

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraf Körlüme

² YL Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı / Tokat Gaziosmanpaşa University, Institute of Educational Sciences, Turkish and Social Sciences Education, Department of Turkish Education (Tokat, Türkiye), nilayiceli@gmail.com, **ORCID ID:** 0000-0003-3998-576X, **ROR ID:** https://ror.org/01rpe9k96, **ISNI:** 0000 0001 0689 906X, **Crossreff Funder ID:** 501100004850

³ Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD / Assoc. Prof., Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Department of Turkish Education (Tokat, Türkiye), celil.varisoglu@hotmail.com, **ORCID ID:** 0000-0002-7603-1343, **ROR ID:** https://ror.org/01rpe9k96, **ISNI:** 0000 0001 0689 906X, **Crossreff Funder ID:** 501100004850

Sivas Tales in The Framework of Root Values in The Turkish Course Curriculum⁴

Abstract

In this study, it is aimed to examine Sivas tales in terms of the root values of benevolence, friendship, honesty, justice, love, patience, patriotism, respect, responsibility and self-control in the Turkish Language Curriculum. The scope of the study consists of the tales in Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları. The study was conducted in the context of the basic qualitative research design. The pattern of this study which was conducted using case study, one of the qualitative research models, is a nested single-case design. As data collection tools in this study; the book entitled Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları written by Benek Kaya, the 2019 Turkish Course Curriculum (Primary and Secondary Schools 1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th, 7th and 8th grades), and the theses, the articles, the papers written on root values, values education and the educational dimension of folk tales were used. In the study, firstly, the existence and frequency level of ten root values in Sivas tales were determined. The data were analyzed using the document analysis method and descriptive analysis technique. The research findings indicate that it has been determined that all ten root values are included in the work entitled Has Bahçenin Gülleri-Sivas Tales, the most frequently used root value is the value of responsibility, and the least encountered root value is the value of patriotism. In this context, it has been concluded that folk tales can be used in the context of values education in Turkish course books and that Sivas tales can be used in the values education process in Turkish lessons.

Keywords: Sivas tales, root values, Turkish course curriculum.

1. Giriş

Dil, soyut ya da somut kültürel öğelerin en önemli taşıyıcısıdır. Dil ile kültür arasındaki ilişki, kültür unsurlarının geçmişten geleceğe sözlü ya da yazılı edebî ürünlerle taşınmasını beraberinde getirmiştir. Kültürün yeni kuşaklara dil yoluyla aktarılması sürecinde atasözleri, deyimler, masallar, ninniler, hikâyeler, şiirler, türküler gibi ürünler hem geleneği güncellemek hem de kültürün binlerce yıllık kesintisiz yolculuğunda taşıyıcılık yapmak gibi bir görev üstlenmişlerdir.

Çocuğun dünyaya adım attığı andan itibaren maruz kaldığı ana dilin en işlenmiş örneklerinden biri olan masallar, çocukların hayatında önemli bir yere sahiptir. “Masalın, çocuğun eğitiminde, hayal gücünün geliştirilmesinde, yaratıcılığın artırılmasında ve ana dil öğretiminde büyük bir payı olduğu görüşü, eğitimciler tarafından daha çok benimsenmektedir” (Çetinkaya, 2007, s.35). Bu bakımdan çocukların

⁴ This study is derived from the master's thesis of the first author under the supervision of the second author. It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 4

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 19.11.2023-Acceptance Date: 20.12.2023-Publication Date: 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1409125

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

dil becerilerinin geliştirilmesinde, erken çocukluk döneminde onlara masal anlatmanın, okumanın ya da dinletmenin çocukların edebî, estetik ve dilsel gelişimlerini hızlandıracağı üzerinde durulmaktadır.

Bu bağlamda masal türünün anlaşılması ve eğitsel açıdan işlevinin tam olarak ortaya konulabilmesi için türün özelliklerinin bilinmesi yerinde olacaktır. Masal sözcüğünün Türkçeye öğüt anlamına gelen Arapça ‘mesel’ kelimesinden geldiği düşüncesi akademik çevrelerde yaygın kabul görmekte olup bu tür, Türkiye’de ve Türk dünyasında farklı adlarla da karşılanmaktadır (Çobanoğlu, 2018, s.131).

Masallar, ilk yaratıcıları unutulmuş ve zamanla ağızdan ağza geçerek bünyesine yeni özellikler kazandırılan bir türdür. Bu nedenle masalarda halkın yaşamından türlü izler bulunur. Masala katkı sağlayan kişilerin sevinçleri, umutları, sevgileri, özlemleri, kaygıları ve acıları masallara yansır.

Masallar olağanüstülükler içermesine rağmen, gerçek hayatta karşılaşılabilecek durumlara özgü düşünme biçimlerini öğretir. Problem çözme, risk alma, sorumluluk üstlenme, mukayese etme, yaratıcılık, eleştirel düşünme, yansıtma gibi birçok becerinin gelişmesine yardımcı olabilir. Masal kahramanlarının başlarına gelen olaylarla nasıl yüzleştiğini, hangi hâllerde devam etmenin, hangi hâllerde vazgeçmenin ya da hangi hâllerde strateji değiştirmenin gerekli olduğunu gözlemlemeyi sağlar.

Masallar akademik çalışmalara en çok konu olan türlerin başında gelmektedir. Fin halkbilimci Antti Aarne’nin masal tiplerini incelediği çalışması (1910) masallar üzerine yapılan ilk çalışmalardan biridir. Daha sonra Amerikalı halkbilimci Stith Thompson (1961) ve Alman halkbilimci Hans-Jörg Uther (2004) tarafından revize edilen ve genişletilen bu çalışma literatüre ATU İndeks (The Aarne–Thompson–Uther Index) olarak geçmiştir. Söz konusu çalışma ve Thompson’un masallardaki motifleri incelediği Motif-Index of Folk-Literature adlı çalışması masal alanındaki temel araştırma eserlerindedir. Vladimir Propp’un masaları yapısal açıdan ele alan Morphology of the Folktale (1968) adlı eseri, masal alanındaki başvuru kitaplarından biridir. Eser, Masalın Biçimbilimi adıyla Türkçeye de kazandırılmıştır (1985). Bu çalışmaların yanında dünyada ve Türkiye’de masalı farklı yönleriyle ele alan çok sayıda çalışma bulunmakta olup bir kısmı şu şekilde sıralanabilir: (Günay, 1975; Tezel, 1985; Boratav, 1987; Günay, 1992; Elçin, 1993; Kúnos, 2001; Sakaoğlu, 2002; Boratav, 2013; Seyidoğlu, 2016; Sakaoğlu, 2017).

Masalların okul çağına gelmiş çocuklar için eğitsel işlevlerini yerine getirebilmelerinde ve değer taşıyıcılıklarının ders kitapları aracılığıyla öğrencilerle buluşturulmasında öğretim programlarının rolü yadsınmaz. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2019 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019), değerlerin ana dil aracılığıyla kazandırılması açısından birtakım kazanımların düzenlenmesine öncelik vermiştir. Türkçe dersi öğretim programının ilkökul ve ortaokul 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflara uygulanması, öğretim programının yapısı, ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ve öğrencilere sınıf düzeylerine göre kazandırılması hedeflenen kazanımlar arasında on kök değer yer almaktadır.

Kök değerler, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Temalara İlişkin Açıklamalar başlığı altında bulunmaktadır. “Adalet” kök değeri Birey ve Toplum, Hak ve Özgürlükler ve Vatandaşlık; “dostluk”, “dürüstlük” ve “sabır” değerleri Erdemler; “öz denetim” değeri Kişisel Gelişim, Erdemler; “saygı” değeri Erdemler, Birey ve Toplum, Kişisel Gelişim; “sevgi” değeri Erdemler, Okuma Kültürü ve Duygular; “sorumluluk” kök değeri Kişisel Gelişim, Vatandaşlık; “vatanseverlik” kök değeri Millî Mücadele ve Atatürk başlıkları altında sıralanmaktadır. Bunların yanında “sabır” değeri T.3.2.5. ve T.4.2.5’te; “saygı” kök değeri Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı’nda, T.1.2.4, T.3.2.5. ve T.4.2.5’te; “sevgi” değeri, Türkçe

Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları başlığı altında; "sorumluluk" değeri Yetkinlikler'de, Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı'nda; "yardımseverlik" ise Değerlerimiz başlığı altında yer almaktadır.

Yapılan araştırma sonucu alanyazında masallardaki değerlerle ilgili birçok çalışma olduğu görülmüştür. Bu bağlamda en dikkat çekici çalışma Direkçi, Akbulut ve Şimşek'in (2020) araştırmasıdır. Araştırmacılar Türkçe Eğitimi alanında değerler eğitimi bağlamında yapılan çalışmaları toplu olarak değerlendirerek değer konusuna karşı yoğun bir ilginin oluştuğunu saptamışlardır. Alanyazında masallardaki eğitsel unsurlar üstüne yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. DeNobile ve Hogan'ın (2014) çalışması, değerler eğitimi sınıf, okul ve toplum olmak üzere üç farklı düzeyde incelemektedir. Çalışma Avustralya'da yürütülmüş olup değerler eğitimi bağlamında Avustralya'da son on yıl içinde yapılan çalışmaları ortaya koymaktadır. Veugelers ve Vedder (2003)'in çalışması, değerler ve değerler eğitimi odaklanmış olup ahlaki eğitimin, değerlerin ve değerler eğitiminin okulun en önemli parçası olduğu vurgulanmaktadır. Schwartz ve Sagie (2000), değerlerin tanımlanmasını ve ölçülmesini amaçlayan bir inceleme yürütmüşlerdir. Çalışmada, toplumların hem kendilerine özgü hem de diğer toplumlarla karşılaştırılabilir nitelikte değerleri olduğu tespit edilmiş; değerlerin ait oldukları toplumların yapılarına ve sosyo-ekonomik durumlarına göre değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Halstead ve Taylor (2000), okullarda değerler eğitimi bağlamında daha sistematik çalışmalar yürütülmesinin zorunlu olduğu fikrini ileri sürmüşler; bu çerçevede farklı yaklaşımlardan yararlanılması gerekliliği ve değerler konusunda öğretmenlerin destek alması gerektiği üzerinde durmuşlardır.

Özcan'ın (2017) kırk adet Türk dünyası masalını değerler eğitimi bağlamında incelediği çalışması bu bağlamda yurtiçinde yürütülen çalışmalardan biridir. Kaçmaz (2018) ise araştırmasında Cahit Zarifoğlu'nun Ağaçkakanlar, Katıraslan, Kuşların Dili, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Serçekuş, Yürekdede ile Padişah isimli masal kitaplarını değerler eğitimi, söz varlığı ve çocuklara vermeyi amaçladığı mesajlar açılarından incelemiştir. Tümen (2018) araştırmasında, Naki Tezel'in Türk Masalları adlı eserindeki elli dört masalı tema, konu, ileti, epizot, söz varlığı, formeller ve değerler eğitimi açılarından ele almıştır. Alabay Yolcu (2019) araştırmasında Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu Masalları adlı eserini eğitsel değerler açısından incelemiştir. Kavaklı (2019) çalışmasında Mavisel Yener'in masal kitaplarında yer alan otuz dört masalı incelemeye almış ve bu masalarda 19 adet değer tespit etmiştir.

Alanyazında kök değerler üzerine yapılan çalışmaların bir kısmı şöyle sıralanabilir: Demir (2019) araştırmasında Necip Fazıl Kısakürek'in Çile adlı eserini on kök değer çerçevesinde incelemiş; eserin kök değerler açısından zengin olduğu ve Çile adlı eserin değerler eğitimi bağlamında kullanılabilmesi sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2019) çalışmasında televizyonlarda Rafadan Tayfa adıyla gösterime giren çizgi filmin 2018 yılında gösterilen on bölümünü kök değerler bağlamında incelemiştir. Ergül Özkul (2019) araştırmasında Haldun Taner'in farklı eserlerinde yer alan on dört adet öyküyü kök değerler bağlamında ele almıştır. Topal (2019) farklı branş öğretmenlerine kök değerler üzerine bir anket uygulamış ve çalışmasında bu anket sonuçlarını değerlendirmiştir. Barmanbek (2020) araştırmasında 428 adet Anadolu masalını adalet değeri bağlamında ele almıştır. Çoban (2020) çalışmasında Oğuz Kağan, Edigey, Maaday Kara ve Manas destanlarında yer alan kök değerleri tespit etmiş; bu değerlerin Türk destanlarındaki önemini ele almıştır. Mutlu (2020) araştırmasında Türk dünyasından kırk iki adet hayvan masalını incelemeye almış, bu masallardaki kök değerleri Schwartz ölçeğine göre değerlendirmiştir. Yüce (2020) ise Hamdi Ülker'in dokuz adet eserini kök değerler açısından incelemiştir.

Masalların değer aktarımı bağlamında ele alındığı çalışmalardan bazıları da şu şekilde sıralanabilir: (Akkaya, 2014; Sever, Memiş ve Sever, 2015; Kılcan, 2016; Akkaya, 2017; Karagöz, 2017; Kılıç ve Yılmaz, 2018; Alabay Yolcu, 2019; Özbaşı, 2020; Sarıkaya ve Aydeniz, 2021).

Masal konusunda yapılan çalışmaların süreli yayınlardaki güncel durumunun belirlendiği bir araştırmada en çok masal derlenen yörelerden birinin Sivas ili olduğu bulgusu yer almaktadır (Tuncel, 2011, s.368). Bu bağlamda masalın bu kadar çok önemsendiği bir şehirde üretilen masalların değerler bakımından ne durumda olduğunun tespit edilmesi ve ders kitaplarına dâhil edilip edilemeyeceğinin yine değerler bağlamında sorgulanması bu çalışmanın özgün değeri açısından önemlidir. Bu çerçevede 1972 yılından itibaren 70 Sivas masalının derlenerek kitaplaştırıldığı bir çalışma olan Benek Kaya'nın (2004) *Has Bahçenin Gülleri- Sivas Masalları* adlı kitabındaki masallar incelenmeye alınmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Sivas masallarının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kök değerler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda;

1. Sivas masallarında hangi kök değerler, hangi sıklıkla kullanılmıştır?
2. Sivas masallarından Türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açılarından nasıl yararlanılabilir?

sorularına cevap aranmıştır.

2. Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır” (Sak, Şahin Sak, Öneren Şendil ve Nas, 2021). Bu çalışmada masallarla ilgili alan araştırması yapılmış; Sivas masalları bağlamında incelenecek metinler belirlenmiş ve masallardaki kök değerler bulunup arşivlenmiştir.

Araştırmanın Kapsamı ve Analiz Süreci

Çalışmanın kapsamı, Has Bahçenin Gülleri-Sivas masalları (Benek Kaya, 2004) adlı eserdeki Sivas masalları ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen masallar, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) yer alan kök değerler açısından tasnif edilmiştir. Çalışmada ilk olarak, dokümanlar incelenerek Sivas masallarında on kök değerinin hangilerinin var olduğu belirlenmiştir. Daha sonra on kök değerinin masallardaki sıklık düzeyleri tespit edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde masallardaki on kök değere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. İncelenen masalların içerdikleri kök değerlere ait frekans değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. Sivas masallarındaki kök değerlerin frekans dağılımı

Masalın adı	Kök değerlerin sıklığı				Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	Toplam
	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz denetim							
1 Ahmet ile Zeynep	-	1	1	1	-	-	3	4	-	1	11
2 Altı Kardeş	-	-	3	1	-	1	5	7	-	-	17
3 Altın Horoz	1	-	-	-	4	5	5	6	-	12	33
4 Altın Kirpikli Oğlan	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
5 Ana Ali Kız	-	1	5	2	1	1	4	9	-	1	24
6 Apak Bacı	-	-	2	-	-	-	1	3	1	-	7
7 Balıkçı Hasan	3	10	-	1	1	-	2	2	-	2	21
8 Berri Hala	-	-	2	1	1	-	3	8	-	4	19
9 Cırttan	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
10 Culfa	7	-	-	2	1	3	1	5	-	-	19
11 Çapgöz	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	5
12 Çember Has Güzel	-	-	-	1	2	2	1	11	-	8	25
13 Çöpüklü Tay	-	1	-	1	1	2	2	16	2	-	25
14 Danacının Oğlu	-	-	-	1	-	-	2	6	-	2	11
15 Devın Kızı	-	-	-	1	-	3	6	-	-	2	12
16 Dünya Güzeli	-	4	1	-	-	-	5	8	-	3	21
17 Düzenci Kadın	-	-	6	-	-	1	3	-	-	-	10
18 Esvaplı Şeytan	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2
19 Eşek Başlı Kız	1	-	1	-	-	2	-	8	-	-	12
20 Gençlikte Gelen Zulüm	1	1	-	-	4	-	2	-	-	-	8
21 Göğbaldır	-	-	2	-	-	-	-	8	-	1	11
22 Hasırcı Kız	-	-	1	-	-	1	1	1	-	2	6
23 Helâl Mal	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
24 İlik Yiyen Kız	2	-	-	1	-	-	1	1	-	7	12
25 İnciden Koca	-	-	3	-	-	-	2	5	-	-	10
26 İsimsiz Şehzade	-	-	3	-	-	-	3	6	-	1	13
27 Has Bahçenin Gülleri	-	-	5	-	-	1	-	4	1	1	12
28 Kara Köpek	-	-	1	-	-	-	-	4	-	2	7
29 Karavezir	1	1	-	1	-	-	-	-	-	2	5
30 Karga Ağası	2	-	2	-	-	-	-	4	-	-	8
31 Kedi Gelin	-	-	1	-	1	-	1	8	-	5	16
32 Keloğlan	-	-	1	1	-	-	2	3	-	2	9
33 Kırk Bir Kızla Kırk Bir Bezirgân	-	1	4	1	-	-	-	2	-	1	9
34 Kırk Tay Anası	-	5	1	-	1	-	3	7	-	8	25
35 Kırk Yorganlı Kız	1	1	-	-	-	-	2	8	-	7	19
36 Kırmızı İnek	4	-	1	-	-	-	1	4	-	2	12
37 Kilitli Bey	1	-	-	-	-	2	1	4	-	6	14
38 Korkak Adam	-	-	4	1	-	-	-	1	-	1	7
39 Köse ile Zan Oğulları	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	9
40 Kumral Zaman Hikayesi	1	-	1	-	2	-	1	1	-	2	8
41 Kurbaga Gelin	5	-	2	-	2	4	2	10	-	4	29
42 Kusmuk	1	-	8	-	-	1	2	4	-	3	19
43 Of Dede	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	6
44 Padişahın Kızı	-	-	1	1	-	2	-	6	-	2	12
45 Padişah ve Üç Oğlu	-	-	2	-	-	-	-	8	-	8	18
46 Padişahın Yedi Oğlu	1	1	4	-	-	-	3	6	-	6	21
47 Peri Padişahın Oğlu	-	-	3	-	-	-	6	5	-	4	18
48 Saf Mehmet	-	-	2	-	-	-	-	4	-	-	6
49 Salkım Üzümlü	-	-	1	-	-	-	5	4	-	8	18
50 Seksenlikle Doksanlık	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
51 Siğircinin Oğlu	1	-	1	-	-	-	1	9	-	2	14
52 Sucu	1	-	3	-	-	-	-	1	-	-	5
53 Süpürgeci Emmi	1	-	3	-	-	-	-	7	-	4	15
54 Şahşah Paşa	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	16
55 Şamdanım	3	-	2	-	2	5	-	4	-	1	17
56 Şerbet Dolu Cam Bardak	1	-	1	1	-	2	6	1	-	1	13
57 Şeytan	-	-	-	-	1	-	-	14	-	-	15
58 Tekerleme Masal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
59 Tilkinin Kurnazlığı	-	-	6	-	3	-	-	7	-	-	16
60 Terzi Kızı	-	-	1	-	2	-	2	1	-	-	6
61 Üç Kardeş	2	-	-	-	-	-	2	4	-	3	11
62 Üç Nasihat	-	-	1	-	-	-	1	8	-	3	13
63 Üç Turunc'un Aşkı	-	-	4	-	1	-	2	4	-	1	12
64 Yasemenim	-	1	4	3	1	-	2	15	-	7	33
65 Yazılan Yazı Bozulmaz	1	-	1	1	3	-	-	1	-	5	12
66 Yedi Kardeşler	1	-	2	-	-	-	10	5	-	4	22
67 Yedi Peçeli	-	-	-	-	1	-	-	1	-	3	5
68 Yemen Padişahının Oğlu	1	-	1	-	2	-	-	4	-	-	8
69 Yeşil Çetü Kuşu	-	-	-	1	1	-	1	12	-	6	21
70 Yılan Bey	1	-	5	-	1	-	1	7	-	6	21
Toplam	50	32	129	24	40	38	115	325	4	167	

Tablo 1'deki 70 masal içerisinde 27 masalın 50 farklı yerinde adalet kök değeri ile ilgili unsurlara rastlanmıştır. Bu masalların bazılarında doğrudan “adalet” kavramı kullanılırken (10 ve 39 numaralı masallar) bazılarında ise bu kavram dolaylı olarak ifade edilmiştir. Bu masallar içerisinde adalet, çoğunlukla padişahın temsil ettiği bir unsurken yer yer ilahî adaletten (29 ve 41 numaralı masallar) de bahsedilmiştir. Bunların dışında masalların içinde bulunduğu zaman diliminde, adaletin uygulayıcısı olarak bilinen kadılar (39 ve 70 numaralı masallar) da bu kök değerin anlam üzerinden dolaylı bir biçimde kullanıldığı kısımlardır. Ayrıca bazı masalarda, elde edilen ganimetlerin paylaşımının ifade edildiği kısımlarda adalet kök değerinin varlığı tespit edilmiştir (7, 36, 42, 53, 56, 61 ve 66 numaralı masallar).

13 masalın 32 farklı yerinde dostluk kök değeri tespit edilmiştir. Bu masallar içerisinde dostluk/arkadaşlık temasını konu edinen (7, 16 ve 34 numaralı masallar) masallar mevcuttur. Doğrudan “dostluk” ifadesinin kullanıldığı bir masal (29 numaralı masal), “arkadaş” ifadesinin kullanıldığı beş masal (7, 13, 20, 34, 39 numaralı masallar) saptanmıştır. Ayrıca “ahbap” ifadesinin geçtiği iki masal (1 ve 64 numaralı masallar) da mevcuttur.

49 masalda 129 farklı yerde dürüstlük kök değeri ile ilgili unsurlar tespit edilmiştir. Bu masalların bir tanesinde (5 numaralı masal) doğrudan “dürüst” ifadesi; bir başka masalda ise (1 numaralı masal) “mert” ifadesi kullanılmıştır. Dürüstlük temalı sadece bir adet masal (5 numaralı masal) mevcuttur. Dürüstlük kök değerinin tespit edildiği diğer 47 masalda, kahramanın dürüst olmayıp bunun sonucunda karşılaştığı durumlar anlatılmıştır.

20 masal içinde 24 farklı yerde öz denetim kök değeri tespit edilmiştir. Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme şeklinde ifade edilen öz denetim kök değeri genellikle yaptığı yanlışın farkına varıp pişman olan karakterler aracılığıyla kullanılmıştır.

Tablo 1'deki veriler doğrultusunda 24 masalın 40 farklı noktasında sabır kök değeri ile ilgili unsurlar tespit edilmiştir. Bu masallar içerisinde iki masalda (3 ve 7 numaralı masallar) doğrudan sabır kelimesi; iki masalda (5, 63 numaralı masal) sabırsızlanmak sözcüğü; bir masalda (8 numaralı masal) sabrı tükenmek deyişi kullanılmıştır. Dört masalda da (55, 57, 64, 65 numaralı masallar) sabırsız davranışlar sergileyen masal kahramanları mevcuttur. Ayrıca altı adet masalda doğrudan sabır teması işlenmiştir (20, 40, 55, 59, 60, 64 numaralı masallar).

19 masalda saygı kök değeri tespit edilmiş ve bunların 38 farklı yerde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu masallar içerisinde bir masalda (3 numaralı masal) saygı kelimesi; iki masalda (22 ve 56 numaralı masallar) ise hürmet kelimesi kullanılmıştır. Dört masalda (3, 15, 37, 44 numaralı masallar) saygısız davranışlar sergileyen kişiler vardır. Bir masalda (10 numaralı masal) nimete saygı; beş masalda (5, 15, 27, 41, 44 numaralı masallar) düşünceye saygı; on iki masalda (3, 10, 12, 16, 15, 17, 19, 37, 41, 42, 55, 56 numaralı masallar) ise padişaha, büyüklere ve eşe saygı tespit edilmiştir.

Sevgi kök değerinin 44 masalda 115 farklı noktada ele alındığı görülmüştür. Bu masallar içerisinde “sevgi” ve “sevmek” ifadelerinin doğrudan kullanıldığı 16 masal mevcuttur. (1, 3, 4, 5, 10, 13, 17, 18, 26, 37, 46, 56, 60, 61, 64, 69 numaralı masallar) Bu masalarda bir insanın bir başka insana duyduğu aşk konusu da ele alınmıştır (5, 14, 15, 16, 24, 31, 35, 41, 47, 49, 60, 63, 67, 70 numaralı masallar). Bunların yanında sevgisizlik konusunu ele alan bir masal (3 numaralı masal), evlat sevgisini işleyen altı masal (2,

8, 15, 22, 49, 65 numaralı masallar) ve hayvan sevgisinin vurgulandığı dört masal (3, 10, 32, 36 numaralı masallar) tespit edilmiştir.

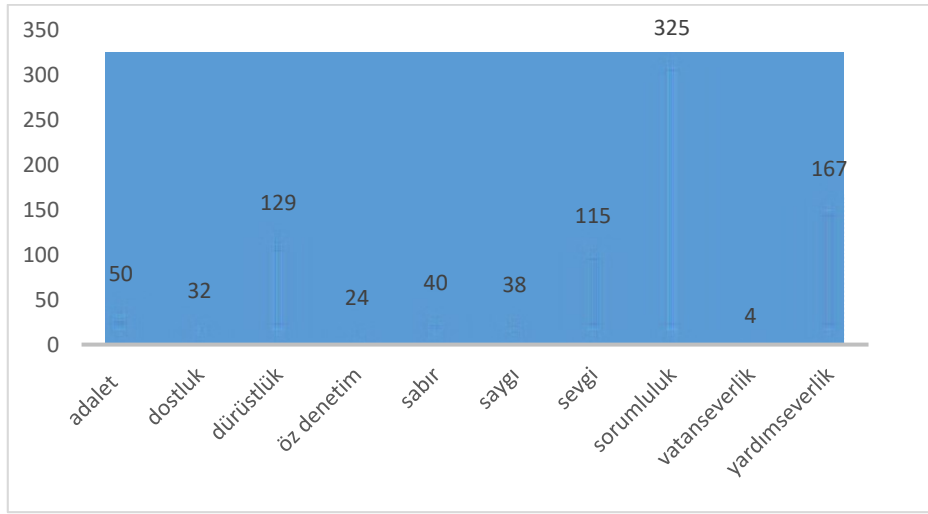
70 masal içerisinde 59 masalın 325 farklı noktasında sorumluluk kök değeri tespit edilmiştir. Hemen her masalda sıklıkla görülen sorumluluk kök değerini tema olarak ele alan iki masal (30 ve 57 numaralı masallar) mevcuttur. Bu masallarda masal kahramanı ya kendi isteğiyle sorumluluk üstlenir ya da ona yardımcı olmak isteyen kişiler (ak sakallı dede, peri kızları, kılık değiştirmiş ihtiyar kadın vb.) ona sorumluluk verirler. Ayrıca bu masallarda kahramana zorluk çıkarmak isteyen, onun bu işin üstesinden gelemeyeceğini düşünen kişiler de oldukça zor sorumluluklar vererek masal kahramanını alt etmek isterler.

İncelenen 70 masal içerisinde 3 masalın 4 farklı noktasında vatanseverlik kök değeri tespit edilmiştir. Bu verilere bakıldığında on kök değeri içerisinde en az rastlanan değerin vatanseverlik olduğu görülebilir. Bu durumun incelemeye alınan 70 masalda belirli bir vatan/yurt olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. İncelenen masalarda Yemen Padişahı'nın, Peri Padişahı'nın, Hint Padişahı'nın ülkesi gibi genel ifadeler kullanılmasına rağmen kurgusal ülkelerin tam olarak sınırlarına ve coğrafi konumlarına dair bir bilgi verilmez. Bu masallarda doğrudan vatanseverlik kök değeri kullanılmamıştır. Ancak toplumsal düzenin devamı adına yapılan davranışların anlatıldığı bölümlerde dolaylı olarak bu kök değere atıf yapılmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan 70 masalın 46'sında 167 farklı noktada yardımseverlik kök değeri tespit edilmiştir. Bu masallardan üç tanesinde (3, 8 ve 35 numaralı masallar) yardımseverlik teması yaygın olarak kullanılmıştır. Bunlardan dört tanesinde (3, 34, 35 ve 36 numaralı masallar) "yardım" kelimesinin; üç tanesinde (7, 42 ve 65 numaralı masallar) "iyilik etmek" ifadesinin; bir tanesinde (3 numaralı masal) ise "yardımsever" sözcüğünün doğrudan kullanımına yer verilmiştir.

Yine Tablo 1'deki verilerden kök değerlerin toplamda hangi masalda ne oranda temsil edildiğine bakıldığında, en fazla kök değerin Altın Horoz ve Yasemenim adlı masalarda olduğu görülmüştür. Bunu Kurbağa Gelin, Çember Has Güzel, Çöpüklü Tay, Kırk Tay Anası ve Ana Ali Kız masalları izlemiştir. Tablodaki verilere göre, en az kök değere sahip masallar ise Altın Kirpikli Oğlan, Cırttan, Esvaplı Şeytan, Helâl Mal ve Seksenlikle Doksanlık masalları olmuştur. Ayrıca kök değerlerden hiçbirini yansıtmayan tek masal ise Tekerleme Masal'dır.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki 10 kök değerin masalarda toplamda nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemek amacıyla Grafik 1 oluşturulmuştur:

Grafik 1. Kök değerlerin masallara göre dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde, masalarda en fazla yansıtılan kök değer sorumluluk değeri olduğu, bunu yardımseverlik, dürüstlük ve sevgi değerlerinin izlediği görülmüştür. En az yansıtılan kök değer ise vatanseverlik değeri olmuştur.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelemeye alınan Sivas masallarının, on kök değerini hepsini muhtevasında barındırdığı ve bu bakımdan oldukça zengin olduğu tespit edilmiştir. Özelde Sivas masallarına genelde ise Türk halk masallarına Türkçe ders kitapları içerisinde yer verilmesinin değerler açısından öğrencilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda Çetinkaya (2007) çalışmasında “Türkçe ders kitaplarına bakıldığında masal türüne ilişkin örneklerin çok az olduğu görülmektedir. Masal olarak nitelendirilen bazı metinler de bu türün özelliklerini tam olarak yansıtmamaktadır. Masala yoğun bir ilginin olduğu bu dönemde ders kitaplarında masal niteliği taşıyan daha fazla metne yer verilmelidir. Düş gücünü, çeşitli dil unsurlarını, toplumsal yapıyı, kültürel ve evrensel değerleri içinde barındırarak zengin bir kaynak niteliği taşıyan böyle bir türden Türkçe derslerinde bolca yararlanılmalıdır.” (s.212) önerisine yer vererek masalların ders kitaplarında bulunması gerekliliğini güçlü bir şekilde ortaya koymuştur.

Sivas masallarında yer alan değerlerin kök değerler bağlamında incelendiği bu çalışmada elde edilen sonuçlardan ilki, incelenen masalların %84,29’unda sorumluluk kök değerine yer verilmiş olmasıdır. Bu çalışmada incelenen masalarda sorumluluk verme ve sorumlulukları yerine getirme eylemleri üzerinde durulmuştur. Sivas masallarında doğrudan sorumluluk temasını ele alan masallar olduğu gibi masal metni içerisine gizlenmiş sorumluluk alma/verme hususlarına da yer verilmiştir. Kahramanlar, sorumluluktan kaçmayan yapıyla hem bu görevleri üstlenmiş hem de istenilen şeyi kendilerinden beklenmeyen bir başarıyla yerine getirmiştir.

Sorumluluk sosyal, ahlaki, akademik, dinî, yasal, eğitsel ve kişisel olarak pek çok yönden tanımlanabilecek bir kavram olmakla birlikte en genel anlamda, “kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyeti” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2010). Sorumluluk bilincinin erken çocukluk dönemlerinden itibaren geliştirilmesi ve kazanımlarla temsil edilmesi gerektiğine Türkçe dersi öğretim programında da yer verilmektedir. Bu

bağlamda yapılan birçok araştırmada değerlerin belli metin türlerinde ya da edebî eserlerde olup olmadığı ya da ne düzeyde yer aldığıyla ilgili sonuçlar değerlendirilmektedir. Örneğin Şahan'ın (2011) araştırmasında sorumluluk eğitime yönelik kazanımların öğretim programlarındaki durumu değerlendirilmiş ve sorumluluk bilincinin yerleştirilmesinde öğretim programlarının önemi üzerinde durulmuştur. Başka bir araştırmada Tümen (2018, s.254-255), masalların bireysel ve toplumsal davranışları geliştirmede değerler eğitimi bakımından zengin olduğunu, masal türünün Türkçe ders kitaplarında daha fazla yer alması gerektiğini öne sürmüştür. Bir başka araştırmada Sarıkaya ve Aydeniz (2021) Van yöresi masallarındaki kök değerler arasında sorumluluk değerine yer verildiğini, bu çalışmadaki sonucun aksine sorumluluk değeri örneklerinin sayıca az olduğunu tespit etmiştir.

Elde edilen sonuçlardan bir diğeri incelenen masalların %70'inde görülen ve en çok temsil edilen ikinci kök değerinin dürüstlük kök değeri olduğudur. Bu değer masallarda dürüst ve mert sözcükleri bağlamında yansıtılmıştır. Dürüstlük değerinin konu edildiği masalarda, dürüst olunmaması sonucunda karşılaşılan durumlar anlatılmıştır. İncelenen masalarda, erkeklerin dünyasında var olabilmek ve kendini onlara ispat etmek için kılık değiştiren kadın kahramanlar; sevdiği evli kadını kocasından ayırıp elde etmek için türlü düzenbazlıklar yapan adamlar; âşık olduğu adamın kendisini sevmesi için düzen kuran kadınlar göze çarpmaktadır. Bu masalarda doğrudan dürüst olan insanlar yerine amacına ulaşmak adına önce hile yapan sonra da yaptığı oyunları tek tek açıklayan karakterlere yer verilmiştir. Dürüstlük kök değeri masalarda zıt durumlarla anlatılır ve dürüstlüğü önünde sonunda kazanacağı mesajı verilir. Çalışmanın bu sonucuna benzer bir bulgu alanyazında başka bir çalışmada da ortaya konulmuştur. Sarıkaya ve Aydeniz (2021) dürüstlük kök değerinin Van halk masallarında çok sayıda işlenen bir değer olduğunu, değerlerin tezat durumlarla pekiştirildiğini ifade etmiştir.

Sivas masallarının %65,71'inde görülen bir diğeri kök değer yardımseverlik kök değeridir. Bu değer, masallar içerisinde doğrudan yardımseverlik konulu masallarla ve yardım etmek, iyilik etmek ve yardım sözcükleri bağlamında yansıtılmıştır. Bu masalarda sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla yola çıkan masal kahramanına yardımcı olan kişiler ve nesnelere bağlamında bilgi verilmiştir. Yardımseverlik değerinin alanyazındaki pek çok çalışmada masalarda en çok yansıtılan değerlerden biri olduğu yönünde önemli sonuçlar yer almaktadır (Akkaya, 2017; Kılıç ve Yılmaz, 2018; Kavaklı, 2019; Kardaş, 2020; Özbaşı, 2020; Sarıkaya ve Aydeniz, 2021). Bu çalışmada da Sivas masallarında en çok yansıtılan üçüncü değer olarak yardımseverlik değerine yer verilmiştir.

Sivas masallarının %62,86'sında rastlanan bir diğeri kök değer ise sevgi kök değeridir. Bu değer, sevgi ve sevmek sözcüklerinin kullanıldığı, aşk konusunun işlendiği ve hayvan sevgisinin ele alındığı bağlamlarda yansıtılmıştır. Kök değerlerle ilgili yürütülen araştırmaların birçoğunda sevgi değeriyle ilgili önemli sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin Sarıkaya ve Aydeniz (2021) çalışmalarında en fazla saptanan ikinci kök değerinin sevgi değeri olduğunu bildirmiştir. Alanyazındaki diğer çalışmaların pek çoğunda da benzer sonuç bulunmuş ve sevgi kök değerinin çok yansıtılan bir değer olduğu vurgulanmıştır (Topbaş, 2025; Kılıç ve Yılmaz, 2018; Senek, 2018; Alabay Yolcu, 2019; Kavaklı, 2019; Çoban, 2020; Özbaşı, 2020; Sarıkaya ve Aydeniz, 2021).

Adalet kök değeri, inceleme kapsamındaki bu masalların %38,57'sinde görülmüş ve masalarda bazen doğrudan adalet kavramı ile bazen de dolaylı olarak verilmiştir. Bu çalışmada adalet kök değerinin yansıtıldığı örnekler sayıca orta düzeydedir. Alanyazında bu sonucun aksine adalet değerinin masalarda çok fazla saptanan bir değer olduğu sonucunu bulan araştırmalar da mevcuttur. Örneğin Özdemir ve Ataş (2021) Van masallarında en çok yansıtılan değerinin adalet değeri olduğunu tespit etmiştir.

Sivas masallarında adaletin sağlayıcısı olarak padişah ve kadı gösterilmiştir. Ayrıca bu değer, ilahî adalet kavramı bağlamında da yansıtılmıştır. İncelenen masalların birçoğunda; kötülük edenin kötülük, iyilik edenin iyilik bulduğu, kötülerin işlerinin rast gitmediği, iyilerin yılmadan, yorulmadan yollarına devam ettikleri sürece emeklerinin karşılıklarını aldıkları ve nihayetinde ilahî adaletin tecelli ettiği üzerinde durulmuştur. Bu bulguları destekleyen bir görüşü Uçak (2010) dile getirmektedir. Ona göre masallar adalet, doğruluk, dürüstlük, iyilik, güzellik, sabır gibi değer yargılarını ön plâna çıkarmakta; bireyleri sosyal ve psikolojik yönlerden etkileyerek onlara örf ve âdetleri öğretmekte, ahlâkî değer yargılarını benimsettirmekte; sorumlulukları hatırlatmakta ve nitelikli bireyler olmalarında yardımcı olmaktadır. Ayrıca masallarda “iyi-kötü, doğru- yanlış, haklı-haksız” tezatlarıyla çocuğun adalet hakkında değerlendirme yapmasına ve farklı yargıları görüp mukayese yapmasına da imkânı verilmektedir (Kılıç ve Yılmaz, 2018). Taşdelen (2007) “masalların en ümit verici ve en iyimser mesajının, iyiliği temsil eden tiplerin kötülüğü temsil eden tipler karşısında hep haklı çıkmaları; zorluk çekseler bile önünde sonunda kötülüğe galip gelmeleri olduğunu” söylemiştir. Ona göre bu durum, masallarda, cahilliğe, erdemsizliğe, hileye, şarlatanlığa, boşboğazlığa, kısaca şerre değil, sağduyuya, bilgeliğe, erdeme ve adalete yer verilmesinden ileri gelmektedir.

Sivas masallarının %34,29’unda sabır kök değeri görülmüştür. Bu sonuç, söz konusu değer orta düzeyde temsil edildiğini göstermektedir. Alanyazında bu sonuca benzer sonuç bulan araştırmalar da mevcuttur. Örneğin Topbaş (2015) araştırmasında sabır değerinin az sayıda tespit edilen bir değer olduğunu söylemiştir. Bu değer sabır, sabretmek, sabırsızlanmak, sabrı tükenmek gibi kullanımlarla yansıtılmıştır. Masallarda amacına ulaşmak için yola çıkan kahramanlar çeşitli merhalelerden geçerek gidecekleri yerlere ulaşmaya çalışmışlardır. Her aşamada sabırları sınanmıştır. Sabredip bu mücadeleye devam eden kahramanlar amaçlarına ulaşırken sabırsızlık gösterenler hiçbir zaman amaçlarına erişememişlerdir.

Kendini kontrol etme ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenme gibi hususları içeren öz denetim kök değeri, masalların %28,57’sinde işlenmiştir. Bu değer, yaptığı hatayı sonradan fark etme ve bu yanlıştan dönmeye çalışma şeklinde yansıtılmıştır. Bu masallarda öz denetim değeri, genellikle hatasından pişman olan ve bunu telafi etmeye çalışan insanlar aracılığıyla ele alınmıştır.

Sivas masallarının %27,14’ünde saygı kök değerine yer verilmiştir. Bu kök değer, saygı, hürmet gibi sözcüklerle tabiata, insana, hayvana, düşünceye, padişaha ve yaşça kendinden büyüklere karşı saygılı olma mesajları bağlamında yansıtılmıştır. Saygı değeri bu çalışmada oldukça az yansıtılmış bir değerdir. Bu sonucun aksine Topbaş, (2015) kendi araştırmasında saygı değerinin en çok saptanan değerlerden biri olduğunu ifade etmiştir.

Masalların %18,57’sinde dostluk kök değerine yer verilmiştir. Dostluk kök değeri doğrudan dost, ahbab, arkadaş ifadeleriyle yansıtılmıştır. Bu masallarda insanla hayvanın, insanla tabiatın, insanla insanın, insanla devin dostluklarına dair örnekler tespit edilmiştir. Bu bakımdan, dostluğun tek bir boyutta değil farklı nesnelere ve canlılar ile olabileceği ifade edilmiştir. Sivas masallarında oldukça az bir orana sahip olan dostluk değeri bulgularının aksine Topbaş’ın (2015) çalışmasında dostluk değerinin çokça yansıtılan bir değer olduğu sonucuna varılmıştır.

Masalların yalnızca %4,29’unda yer verilen vatanseverlik kök değeri, incelenen Sivas masalları içerisinde en az ele alınan kök değeridir. Masallarda Hint padişahının ülkesi, peri padişahının ülkesi gibi coğrafi ifadeler söz konusudur. Masalların belirli bir vatanının olmayışının ve vatan kavramının muğlak ifadelerle anlatılmasının bunda etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu masallarda vatanseverlik kök

değeri; vatani uğruna savaşa giden adamlar ve yaşlı babasının harbe gitmesine gönüllü olmayıp onun yerine erkek kılığına girip memleketini savunmaya giden evin küçük kızı üzerinden ele alınmıştır. Bu sonuca benzer şekilde vatanseverlik değerinin masallarda az saptanan bir değer olduğu sonucunu bulgulayan başka araştırmalar da mevcuttur. Örneğin Sarıkaya ve Aydeniz (2021) ile Kardaş'ın (2020) çalışmalarında masallarda en az işlenen değer vatanseverlik olduğu söylenmiştir. Bununla birlikte Cengiz ve Duran'ın (2017) çalışmalarında vatanseverlik değerine hiç yerilmediği ifade edilmiştir. Tüm bu çalışmaların aksine Çoban'ın (2020) çalışmasında ise vatanseverlik değerinin en fazla işlenen kök değer olduğu bulgulanmıştır. Ancak Çoban'ın araştırmasında farklı bir sonuca ulaşılmasında araştırmanın destan türüyle ilgili olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Kök değerlerin en fazla Altın Horoz ve Yasemenim adlı masallarda olduğu görülmüştür. Bunu Kurbağa Gelin, Çember Has Güzel, Çöpüklü Tay, Kırk Tay Anası ve Ana Ali Kız adlı masallar izlemiştir. En az kök değere sahip masallar ise Altın Kirpikli Oğlan, Cırttan, Esvaplı Şeytan, Helâl Mal ve Seksenlikle Doksanlık adlı masallardır. Ayrıca kök değerlerden hiçbirini yansıtmayan tek masal, Tekerleme Masal'dır.

Masallar ana dili öğrenimine önemli katkılar sağlarken unutulmaya yüz tutan ve varlığını bazı ağızlarda devam ettiren sözcüklerin yok olup gitmesini engellemektedir. Bu nedenle kitap yazarlarına hem değerler eğitimi hem de ana dili eğitimi konusundaki zenginliği açısından halk masalları metinlerine yer vermeleri önerilebilir. Ayrıca bu araştırma kapsamında incelenen 70 masalın Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan tema ve konu önerileri kısmında birçok tema içerisinde yer edinebilecek muhtevada olduğu ifade edilebilir. Masalların, sadece erdemler teması içerisine sıkıştırılmayacak kadar büyük ve zengin bir dünya olması hemen her tema içerisinde kullanılacakları önerisini de beraberinde getirebilir.

Masalları kök değerler ya da değerler eğitimi açısından incelemek isteyen araştırmacılara farklı yörelerin masallarına bu çerçevede bakmaları önerilebilir.

Millî Eğitim Bakanlığının UNESCO iş birliğiyle hayata geçirdiği Anadolu Masalları Projesi çerçevesinde düşünülecek olursa Sivas il sınırı içerisinde görev yapan Türkçe, Sosyal Bilgiler, Seçmeli Halk Kültürü gibi derslerin öğretmenlerine bu masalları okumaları/anlatmaları, sonrasında da okunan masallar üzerine öğrencilerle konuşmaları önerilebilir.

Gelişen teknoloji ile birlikte çok fazla görsel ögeye maruz kalan çocuklara hem kültürümüzü ve değerlerimizi öğretmek hem de daha nitelikli ürünler sunmak adına halk masallarını konu edinen çizgi filmler yapılabilir.

Kaynakça

- Aarne, A. (1910). *Verzeichnis der Märchentypen (FF Communications 3)*. Helsinki : Suomalaisen Tiedekatemia Toimituksia.
- Akkaya, N. (2014). Keloğlan masallarında yer alan değerlerin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 312- 324.
- Akkaya, N. (2017). Kıbrıs Türk masallarında değerler. *Folklor/Edebiyat*, 23(90), 231-244.
- Alabay Yolcu, T. (2019). *Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarının eğitsel değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Erzincan.

- Barmanbek, S. (2020). *Anadolu masallarında adalet anlayışı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ankara.
- Benek Kaya, A. (2004). *Has bahçenin gülleri-Sivas masalları*. İstanbul: Kitabevi.
- Boratav, P. N. (1987). *Masal. Çocuk edebiyatı yyllığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları
- Boratav, P. N. (2013). *100 soruda Türk folkloru*. İstanbul: Bilgesu Yayınları.
- Cengiz, Ş. ve Duran, E. (2017). Okul öncesi dönemine ait hikâye ve masallardaki değerlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42 (191), 205-233.
- Çetinkaya, Z. (2007). *Masalların Türkçe öğretimindeki yeri ve önemi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; İzmir.
- Çoban, A. (2020). *Değerler eğitimi bağlamında Türk destan örneklerinde kök değerler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Muğla.
- Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halk Edebiyatına Giriş I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demir, N. (2019). *Değerler eğitimi açısından Necip Fazıl Kısakürek'e ait Çile adlı eserde kök değerlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Erzurum.
- DeNobile, J. & Hogan, E. (2014). Values education: what, how, why and what next? *Curriculum and leadership journal*, 12(1).
- Direkçi B., Akbulut S., Şimşek B. (2019). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *ZfWT*, 12 (2), 117 - 140.
- Elçin, Ş. (1993). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergül Özkul, Z. (2019). *Haldun Taner'in öykülerinde tespit edilen değerlerin Türkçe öğretim programında (1-8. sınıf) yer alan kök değerlerle uyumu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Muğla.
- Günay, U. (1975). *Elazığ masalları*. Erzurum : Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Günay, U. (1992). *Masal. Türk dünyası el kitabı*. (c. 3, s.321). Ankara : Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Malatya.
- Karagöz, B. (2017). Naki Tezel'in Türk masalları adlı kitabının değerler açısından analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 534-556.
- Kardaş, S. (2020). Bitlis Halk masallarının çocuğa uygunluğu ve değerler eğitimine katkısı üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ; Van.
- Kavaklı, T. (2019). *Mavisel Yener'in masal kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Afyon.
- Kılcan, B. (2016). Ignác Kúnos'un Kırk Dört Türk Peri Masalı adlı eserinin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Education (TURJE)*, 5(3),82-94.
- Kılıç, B. S. & Yılmaz, O. (2018). Fakir Baykurt'un masallarında değer eğitimi ve masalların Türkçe eğitimine katkısı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1104-1125.
- Kúnos, I. (2001). *Türk Halk Edebiyatı*. (Haz. T. Gülensoy), Ankara : Akçağ Yayınları.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara : MEB Yayınları.
- Mutlu, A. (2020). *Türk dünyası hayvan masallarının değerler eğitimi bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Kırşehir.
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 178-193.
- Özcan, E. (2017). *Türk dünyası masallarının değerler eğitiminde kullanılabilirliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Erzurum.
- Özdemir, H., & Ataş, M.S. (2021). Van masallarının değer eğitimi ve dil unsurları açısından incelenmesi. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2021 Van Özel Sayısı, 481-502.
- Propp, V. (1968). *Morphology of the folktale*. Austin : University of Texas Press.
- Propp, V. (1985). *Masalın biçimbilimi*. (Çev. M. Rıfat, S. Rıfat) İstanbul: Bilim Felsefe Sanat Yayınları.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sakaoğlu, S. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2017). *Masal araştırmaları*. Ankara : Akçağ Yayınları.
- Sarıkaya, B. & Aydeniz, S. (2021). Van yöresine ait halk masallarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Van Özel Sayısı, 451-480.
- Schwartz, S. H. & Sagie, G. (2000). Value consensus and importance: A cross-national study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(4), 465-497.
- Senek, S. (2018). *Aytül Akal'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Sever, E., Memiş, A. & Sever, S. (2015). Pertev Naili Boratav'ın Zaman Zaman İçinde masal kitabının değerler açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (21-23 Mayıs 2015) Özel Sayısı, 246-263.
- Seyidoğlu, B. (2016). *Erzurum masalları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Şahan, E. (2011). *İlköğretim 5. ve 8. Sınıf ders programlarındaki sorumluluk eğitimine dönük kazanımların gerçekleşme düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Kırşehir.
- Şahin, S. (2019). *Türkçe dersi öğretim programında yer alan kök değerler açısından Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Bolu.
- Taşdelen, V. (2007). Felsefe ve masal: Van masalları örneği. *Beyaz Gemi Dergisi*, 1, 14-19.
- Tezel, N. (1985). *Türk masalları I-II*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Thompson, S. (1961). *The Types of the folktale – a classification and bibliography – Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen*. 2th Revision. Helsinki : Academia Scientiarum Fennica.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7 (1), 245-254.
- Topbaş, A. (2015). *Sema Maraşlı'nın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Konya.
- Tuncel, U. (2011). *Süreli yayınlardaki masalla ilgili çalışmaların açıklamalı bibliyografyası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; İstanbul.

- Tümen, T. (2018). *Naki Tezel'in masalları ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Malatya.
- Uçak, S. (2011). Masalsız toplum ve okulda değerler eğitimi. *Ulusal Öğretmenim Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (s. 77-90). 2010 :İstanbul.
- Uther, H.J. (2004). *The types of international folktales. a classification and bibliography*. 3 vols. Helsinki: Suomaleainen Tiedeakatemia.
- Veugelers, W. & Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching : theory and practice*, 9(4), 377-389.
- Yüce, B. N. (2020). *Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Erzincan.